

Aan de Minister van Veiligheid en Justitie
Postbus 20301
2500 GC Den Haag

Betreft : aanbieding advies
Contactpersoon : mr. K.H. Hinders
Doorkiesnummer : 070-3619353
E-mail : t.hinders@minvenj.nl
Uw kenmerk : 466750
Datum : 7 maart 2014
Ons kenmerk : RSJ/2054/KHH/CK
Onderwerp : Nota van wijziging wetsvoorstel tot wijziging van de Penitentiaire beginselenwet, de Beginselenwet verpleging ter beschikkinggestelden en de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen

Geachte heer Opstelten,

Op 10 januari 2014 ontving de Raad uw verzoek om advies over de Nota van wijziging van het wetsvoorstel tot wijziging van de Penitentiaire beginselenwet, de Beginselenwet verpleging ter beschikkinggestelden en de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen in verband met het vervoer, het medisch klachtrecht en enkele andere onderwerpen. De Raad heeft over het concept-wetsvoorstel op 15 april 2013 geadviseerd en adviseert graag thans over de Nota van wijziging.

In de Nota wordt voorgesteld een nieuw artikel (V) in het voorstel van wet op te nemen. Dit artikel luidt als volgt:
"In artikel 13, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht wordt 'de beslissing tot plaatsing, de beslissing tot beëindiging daarvan en de beslissing tot niet plaatsing in afwijking van het advies van de rechter overeenkomstig het bepaalde in artikel 37b, tweede lid,' vervangen door: 'de beslissing tot plaatsing en de beslissing tot beëindiging daarvan.'"

In de gevallen waarin de rechter een combinatievonnis van gevangenisstraf en terbeschikkingstelling oplegt kan hij op grond van artikel 37b van het Wetboek van Strafrecht een advies uitbrengen over het tijdstip waarop de terbeschikkingstelling dient aan te vangen. De minister kan bij zijn beslissing over de aanvang van de terbeschikkingstelling van dit advies afwijken. Tegen deze beslissing in afwijking van het advies van de rechter kan de veroordeelde thans beroep instellen bij de beroepscommissie van de Raad. In de Nota van wijziging en de daarop gegeven toelichting wordt voorgesteld deze beroepsmogelijkheid te laten vervallen. Daarvoor worden twee redenen genoemd. Ten eerste zou gebleken zijn dat aan de omkering van de executie van de gevangenisstraf en de tbs - ten behoeve waarvan de advisering door de rechter en de beroepsmogelijkheid waren ingevoerd - in de praktijk geen behoefte bestaat. In de tweede plaats zou door deze beroepsmogelijkheid een onevenwichtigheid bestaan, waardoor aan het oordeel van de strafrechter een groter gewicht wordt toegekend dan aan

meer recente adviezen van diverse deskundigen over het tijdstip van de aanvang van de tenuitvoerlegging van de terbeschikkingstelling.

De Raad maakt hierbij bezwaar tegen de afschaffing van dit beroep omdat dit de rechtspositie van de veroordeelde verzwakt en het voorstel onvoldoende is onderbouwd. De Raad gaat hierna nader in op zijn bezwaar en hij betreft hierbij tevens de historische achtergrond van de mogelijkheid tot het instellen van dit beroep.

De bevoegdheid van de rechter tot het geven van een advies over het aanvangstijdstip van de tenuitvoerlegging van de tbs in het geval van een combinatievonnis is opgenomen in het Wetboek van Strafrecht in artikel 37b, tweede lid. Deze bevoegdheid en de mogelijkheid beroep in te stellen is ingevoerd op basis van een amendement van twee Kamerleden in 1996.¹ Hiermee werd beoogd de rechtspositie van de veroordeelde te versterken, zo valt uit de Kamerstukken op te maken.² De Raad ziet het advies van de rechter en de mogelijkheid tot het instellen van beroep tegen de beslissing van de Minister af te wijken van het advies, mede gelet op de historische achtergrond, als één geheel, waarbij het wegvallen van de beroepsmogelijkheid ook de waarde van het rechterlijk advies zal doen verminderen. In de Kamerstukken is over het advies van de rechter en deze beroepsmogelijkheid het volgende opgenomen:

“Het moet niet zo zijn dat een dergelijk advies slechts als een indicatie wordt beschouwd. Indien (...) de rechter van oordeel is dat tevens een advies moet worden gegeven over de volgorde van de tenuitvoerlegging, moet aan die hoge uitzondering uitvoering kunnen worden gegeven. De tbs-gestelde moet aan een dergelijk advies rechten kunnen ontleen jegens de administratie (...). Er worden daarmee bepaalde verwachtingen geschapen, ook naar de terbeschikkinggestelde (...). Het is wel zodanig ingrijpend voor de belangen van betrokkene dat beroep mogelijk moet zijn³”.

Gelet op het principiële belang dat aan de genoemde beroepsmogelijkheid voor de terbeschikkinggestelde vanuit rechtspositioneel oogpunt kan worden gehecht, vergt een voorstel tot de afschaffing daarvan een toereikende onderbouwing. In de toelichting op de Nota van wijziging is als één van de redenen voor het afschaffen van het beroep genoemd dat “is gebleken dat aan de omkering van de gevangenisstraf en de tbs in de praktijk geen behoefte bestaat”. Deze opmerking is niet (cijfermatig) onderbouwd. Ook desgevraagd door de Raad aan uw ministerie is een nadere onderbouwing achterwege gebleven. Afgezien daarvan is de Raad, evenals de Afdeling advisering van de Raad van State⁴, van oordeel dat dit argument slechts het advies van de rechter over de volgorde van de executie raakt en niet het advies over de aanvang van de tbs als zodanig.

Als tweede argument om de beroepsmogelijkheid af te schaffen wordt genoemd dat door die beroepsmogelijkheid feitelijk meer gewicht wordt toegekend aan het advies van de strafrechter dan aan de adviezen die op grond van artikel 13, tweede lid, Sr en artikel 44 van de Penitentiaire maatregel jaarlijks door de staatssecretaris bij zijn beoordeling tot (voortijdige) plaatsing naar een tbs-kliniek moeten worden meegenomen⁵. Dit zou onwenselijk zijn. En dit klemt volgens de Toelichting temeer, nu de strafrechter zijn advies uitbrengt bij zijn uitspraak en dat advies kan zijn ingehaald door omstandigheden die zich nadien hebben voorgedaan. In de Toelichting worden evenwel geen uitspraken van de beroepscommissie van de

1 Amendement van de Kamerleden Rehwinkel en Bremmer, Kamerstukken II 1995/96, 24256, nr. 13.

2 Ten tijde van de indiening van het amendement was de zogenaamde Fokkensregeling van kracht. Op grond hiervan vond opname in een tbs-kliniek plaats als een derde van de opgelegde gevangenisstraf was ondergaan. Sinds de afschaffing van deze regeling, in 2010, vindt plaatsing in de tbs plaats indien het ten uitvoer te leggen gedeelte van de gevangenisstraf is ondergaan (artikel 42 van de Penitentiaire Maatregel). In de regel is dit na tenuitvoerlegging van twee derde deel van de opgelegde gevangenisstraf.

3 Handelingen II 1995/96, TK 90, blz. 6005.

4 Kamerstukken II 2013/2014, 33844, nr. 4, blz. 6.

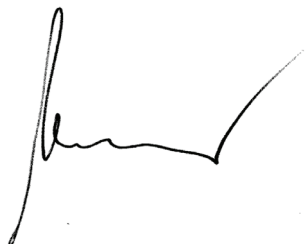
5 Dit zijn adviezen van een psycho-medisch overleg, een districtspychiater, de directeur van de inrichting, de selectiefunctionaris, het (hoofd van het) Penitentiair Selectiecentrum en de adviescommissie geestelijk gestoorde gedetineerden.

Raad genoemd, waaruit zou kunnen blijken dat deze meer gewicht toekent aan het advies van de strafrechter dan aan andere adviezen en dergelijke uitspraken zijn de Raad ook niet bekend. Bovendien zien die andere adviezen, zoals in de Toelichting wordt opgemerkt, op de vraag naar de noodzaak een veroordeelde (voortijdig) over te plaatsen naar een tbs-inrichting - en daarbij gaat het om een beoordeling op medisch-psychische gronden - terwijl de strafrechter zijn advies geeft vanuit overwegingen inzake een rechtvaardige sanctieoplegging. Het wetsvoorstel gaat geheel voorbij aan het feit dat de rechter in eerste aanleg of in hoger beroep, zo hij daartoe beslist, weloverwogen en gemotiveerd - rekening houdend met de belangen van de samenleving, de slachtoffers en de verdachte - uitvoering geeft aan het bepaalde in artikel 37 b lid 2 Sr. Niet valt in te zien waarom die beslissing steeds zou moeten wijken voor, of zijn geldigheid zou verliezen door recente adviezen van diverse deskundigen.

De Raad adviseert af te zien van het voorstel tot afschaffing van het beroep tegen de beslissing van de minister in afwijking van het advies van de rechter.

Hoogachtend,

namens de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming,

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized initial 'L' followed by a series of connected loops and a final upward stroke.

mr. L.A.J.M. de Wit, algemeen voorzitter